

12. Het recht heeft zijn beloop!

Inhoud

- * Penelope schrijft een wedstrijd uit en alleen Odysseus weet de boog te spannen
- * Odysseus, Telemachos en de twee dienaren verslaan de vrijers

Doelstelling

De kinderen leren in deze bijeenkomst dat het niet gaat om het recht van de sterkste, maar dat rechtspraak in alle situaties noodzakelijk is.

Verantwoording

Vaak willen mensen, als er iets fouts gebeurd is, direct straffen. De vraag is of straffen hier een pedagogische functie heeft, of dat er gehandeld wordt uit gevoelens van wraak. Straffen is primair bedoeld om de dader weer deel te kunnen laten nemen aan de maatschappij, en niet om hem te verstoten. Straffen heeft ook als functie om de maatschappij tegen onrecht te beschermen. En bij de rechtspraak is het van groot belang om te weten waarom iemand iets heeft gedaan.

Voorbeeld: een man heeft een vrouw die heel erg ziek is en kan de kosten die voor haar behandeling noodzakelijk zijn niet betalen. Hij steelt geld en medicijnen, waarna zijn vrouw geneest. De man wordt gesnapt en opgepakt. Hij komt tenslotte voor de rechter te staan. Wat zal die voor oordeel uitspreken?

Benodigdheden

- * werkblad 12a en 12b
- * een ruimte met de juiste indeling om een rechtzaak na te kunnen spelen

Overzicht van de werkwijze

1. Inleiding. Wat moet er gebeuren als iemand is opgepakt? Wat zijn de straffen?
2. Straffen uit wraak of genoegdoening. Een juiste motivatie ontdekken aan de hand van werkblad 12a!
3. Wat is de reden tot straffen?
4. Ingaan op de taak en functie van de rechtspraak: vrouwe Justitia (werkblad 12b).
5. Lezen van het hoofdstuk "Het recht heeft zijn beloop!"
6. Nagesprek naar aanleiding van het verhaal. Wat gebeurt er op Ithaka? Komt dat overeen met de beoogde rechtspraak zoals we die besproken hebben?
7. Hoe worden de conflicten in de Griekse wereld opgelost?
8. Afsluiting. Inventarisatie van de straffen die in de wereld worden uitgevoerd.

Uitwerking van de werkwijze

1. U begint deze les met de vraag waarom er straffen bestaan. Waarom wordt er eigenlijk gestraft? U kunt op het bord of op een flap-over alle opmerkingen (laten) noteren.
U kunt de leerlingen ook in groepjes van 4-6 kinderen laten werken. Geef geen hints over de verschillende soorten van misdrijven, en ook niet over de achtergronden die aan misdrijven ten grondslag liggen. Nadat de redenen van het straffen op het bord zijn geschreven, kunt u de antwoorden gaan inventariseren. Zijn de antwoorden erop gericht om de overtreder een nieuwe kans te geven? Zit er een pedagogische waarde in? Of is er alleen maar sprake van wraakgevoelens?

2. U vertelt dat er vaak wordt gestraft uit wraak. Als dat onder 1 niet is aangegeven, kunt u dat nu doen. Vaak ontstaan er wraakgevoelens als men het gevoel heeft dat iemand te "ver" is gegaan. Dan eist men de doodstraf, verbanning naar een afgelegen oord of de isoleercel. Vaak ontstaan dergelijke gevoelens als er een kind is vermoord, na een verkrachting, of na de mishandeling van bejaarden. Iedereen herinnert zich de volkswaede naar aanleiding van de gebeurtenissen in Oude Pekela, Jolanda uit Epe, de Bolderkaraffaire en de Belgische zedenzaak waarbij jonge meisjes zijn misbruikt voor pornofilms en vermoord door ze uit te hongeren.

Op werkblad 12a staan een aantal voorbeelden over hoe we met elkaar om kunnen gaan. Hoe luidt onze rechtspraak? De meeste mensen oordelen vaak heel erg zwaar. Zij lezen of horen het verhaal, en leggen daarbij hun eigen normen aan. En vaak is het dan zo dat daarbij het "draai om de oren"-effect een belangrijke rol speelt: hoge celstraffen, tuchtschool, flinke geldboetes. Men mist vaak hele belangrijke en fundamentele informatie om goed over de zaak te kunnen oordelen.

Aan elke strafzaak ligt een stapel politierapporten, reclasseringsrapporten en psychiatrische verslagen ten grondslag. Wanneer men dat allemaal leest, zou het oordeel wel eens heel anders kunnen luiden. De rechter zou Marit en Niels klusjes kunnen laten doen op een kinderboerderij of op een school. Dit voor een periode van twee maanden (gedeeltelijk voorwaardelijk) om ze voldoende af te schrikken. Bij Helga twee maanden internaat (voorwaardelijk) omdat zij "redelijke" motieven had. Bij Jordi een taak op school voor een aantal maanden en een psychologisch onderzoek. Bij Dennis een taakstraf waarbij hij zijn zakgeld aan de leerkracht af moet staan totdat de schulden zijn afbetaald.

De verwerking kan op verschillende manieren gebeuren. Kringgesprek, in groepjes, of individueel de antwoorden in de vorm van uitspraken opschrijven. Van belang is wel dat de leerlingen niet alleen uitspraak doen (de hoogte van de straf), maar ook motiveren waarom ze juist die straf geven.

Uitvoering van de rechtspraak:

U heeft een viertal voorbeelden op werkblad 12a. Deze worden besproken in de vorm van een rechtzaak. Hiervoor benoemt u een tweetal advocaten (aanklager en verdediger), de verdachte(n), de getuigen, de rechter/voorzitter, de notulist en de assistent van de rechter (die bewijsmateriaal in ontvangst neemt, de mensen naar hun plaatsen begeleidt en de eed afneemt). De rest van de groep is de jury.

Van belang is dat u als leerkracht de belangrijkste uitspraken en argumenten noteert, waardoor het verloop van de rechtzaak duidelijk wordt. Zo kan alles nog eens worden nagegaan.

De gang van zaken is als volgt:

- * na een korte voorbereiding van de advocaten en de getuigen, opent de voorzitter de vergadering door het voorlezen van de aanklacht (werkblad 12a).
- * De advocaten houden hun verhaal en maken hun eisen kenbaar.
- * De getuigen worden opgeroepen (eerst voor de aanklacht, daarna tegen de aanklacht) en doen hun verhaal.
- * Slotpleidooien van de beide advocaten.
- * De jury trekt zich terug en doet vervolgens uitspraak: schuldig of onschuldig.

- * De rechtzaak is ten einde wanneer de rechter/voorzitter de hoogte van de straf bekend heeft gemaakt.

Hulpmaterialen

- * De aanklacht: naar aanleiding van de vier voorbeelden op werkblad 12a wordt met de groep een duidelijke aanklacht geformuleerd.
- * Naambordjes: rechter/voorzitter, advocaten, getuigen, aangeklaagde, jury.
- * Aantekeningpapier voor de jury.

Indeling van de ruimte

U-vorm met in het midden de rechter/voorzitter. Links van hem de notulist en rechts van hem de persoon die de aangeklaagde/getuigen naar de kathedr brengt. Links van de "U" staat de kathedr en zit de jury, rechts zitten de advocaten en de verdachten.

3. Dan volgt opnieuw de vraag wat de reden is van straf. Neem als voorbeeld een kind dat uit de groep wordt verwijderd. Wat wil de leerkracht nu met deze straf bereiken? Het is toch niet de bedoeling dat het kind de volgende bijeenkomsten moet missen en daardoor een achterstand oploopt? Het is zelfs de vraag of de leerkracht al niet gefaald heeft door iemand uit de klas te sturen. Is de situatie al niet te ver geëscaleerd? Of is het juist te voorbarig om iemand de klas uit te sturen?
De conclusie is dat straffen een middel is om degene die zich misdragen heeft, hiervan te laten leren zodat hij terug kan keren in de groep of maatschappij waartoe hij behoort.
4. U gaat in op de symboliek van de rechtspraak. Op werkblad 12b staat vrouwe Justitia afgebeeld, en de leerlingen schrijven op wat de symbolen betekenen:
  - * vrouw
  - * weegschaal
  - * blinddoek.
  - * zwaard
5. U leest samen met de leerlingen hoofdstuk 12 uit het boek "In het spoor van de wind."
6. Nagesprek over het verhaal. Wat is hier voor rechtspraak aan de orde? Wraak en elkaar uitroeien.
7. Hoe is in de Griekse wereld de rechtspraak geregeld? Vaak worden de conflicten opgelost door middel van wedstrijden. Hier komt ook het idee van de Olympische Spelen vandaan. Deze Spelen staan in het teken van de verbodering.
8. De leerlingen maken een grote (muur)collage van alle denkbare straffen die in de wereld worden uitgevoerd: wraakacties, rechtspraak, uitmoorden of platbranden van dorpen, folteren, mishandelen, chantage, afpersing enz. Hierbij kunt u kranten en tijdschriften gebruiken.
Tip: u kunt de leerlingen vertellen wat Amnesty International inhoudt. Voor informatie kunt u schrijven naar Keizersgracht 620, 1017 ER Amsterdam of bellen naar nummer 020-6240889
(zie toelichting).

Rechtspraak

Vier zaken waarbij jullie recht kunnen spreken!

De zaak Helga (bijverdienste).

De 11-jarige Helga K. te R. heeft bekend gedurende een jaar voor ongeveer 5000 gulden aan spullen uit supermarkten, warenhuizen, platenzaken en speelgoedwinkels te hebben gestolen. Ze vond dat ze dit kon doen omdat haar ouders amper de huur en haar kleren konden betalen. De spullen verkocht ze aan vriendjes, kennissen en familieleden.

Ze vertelde haar ouders dat ze een baantje had bij de groentenman. Haar ouders geloofden haar en vonden het erg prettig dat Helga zelf haar kleren kon betalen. Nog leuker vonden ze het dat ze af en toe een cadeautje van haar kregen.

Op een dag ging het mis. Ze wilde een paar nieuwe CD's aan een oom verkopen met het verhaal dat ze ze al een tijdje had en er vanaf wilde. Haar oom vond het vreemd: een CD al lange tijd in je bezit hebben, terwijl deze net uit is. Hij kreeg argwaan en belde haar ouders op.

Haar ouders eisten dat ze alles zou vertellen, en uiteindelijk gaf Helga toe. Bovendien wisten de ouders haar zover te krijgen dat ze zich aangaf bij de politie.

Helga wordt winkeldiefstal ten laste gelegd en ze moet voor de kinderrechter verschijnen.

De zaak Dennis (het rapportcijfer).

De 11-jarige Dennis M. uit L. heeft bij zijn leerkracht thuis de ramen ingegooid en de banden van zijn auto lek gestoken. Tijdens een gesprek met zijn leerkracht kreeg hij te horen dat hij weinig kans maakte om naar het VWO te gaan als hij zo door ging op school. Tenzij hij volgend jaar in groep 8 harder en serieuzer zou gaan werken. . .

Dennis zei tegen de leerkracht dat hij niet moest zeuren en dat hij gewoon goede cijfers moest geven. Want dat gaf de minste problemen: bij zijn ouders en op school. Dennis zei dat hij de school makkelijk kon doorlopen en dat de leerkrachten met hem mee moesten werken.

Toen de leerkracht dat weigerde, werd Dennis flink kwaad en maakte hem duidelijk dat hij geen leuk weekend zou krijgen.

Dennis maakte zijn dreigement waar, fietste op de vroege zondagmorgen langs het huis van zijn leerkracht, stak de banden van zijn auto lek en gooide stenen door de ramen van de voordeur en de woonkamer.

Voor de politie was het niet moeilijk om de dader op te sporen. Uit het verhoor is gebleken dat Dennis M. tot zijn daad is gekomen, omdat zijn vader dreigde zijn zakgeld (70 gulden per week) in te houden als hij met onvoldoende cijfers thuis zou komen.

Dennis wordt bedreiging en vernieling ten laste gelegd en hij moet voor de kinderrechter verschijnen.

De zaak Jordi (uiting van blijdschap).

De 11-jarige Jordi C. uit U. heeft toegegeven tijdens de finale van het schoolvoetbal een vol colablikje naar de linksachter van de tegenstander te hebben gegooid. Het raakte hem precies op zijn voorhoofd. Het slachtoffer raakte enige tijd buiten bewustzijn en was niet meer in staat om verder te spelen. Het gebeurde in de tachtigste minuut van de wedstrijd, toen zijn school met 2-0 voor stond. Na kort overleg werd de wedstrijd uitgespeeld en eindigde met dezelfde stand. Zijn school heeft uit solidariteit de wisselbeker geweigerd en die komt een jaar lang in de kast van het gemeentehuis te staan.

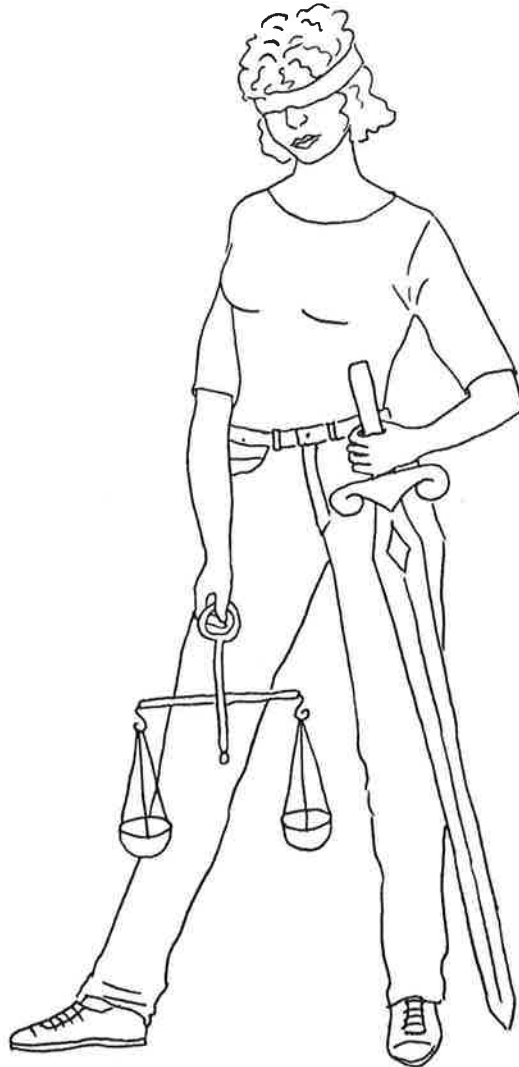
Jordi, die vaker zijn "vreugde" uit met gooi- en smijtwerk, moet volgens de directie van zijn school wel straf krijgen, het mag niet ongemerkt voorbijgaan. Beide scholen en alle betrokkenen zijn tenslotte door het optreden van Jordi gedupeerd.

De zaak Marit en Niels (een dagje met de trein naar een pretpark).

De 10-jarige Marit B. en haar 11-jarige vriend Niels T. uit O. hebben bekend bewoners in een bejaardentehuis op een slinkse manier geld te hebben afgetrosgeld. Naar aanleiding van het 50-jarig bestaan van het plaatselijke huis-aan-huis blad hebben ze bij bejaarden geld opgehaald. Ze hadden thuis op de tekstverwerker een brief opgesteld. Daarin schreven ze dat het weekblad in verband met het 50-jarig jubileum geld wilde inzamelen voor gehandicapte kinderen uit Roemenië. De kinderen zou een vakantie van een week in Nederland en België worden aangeboden. Ze hebben bij ongeveer 50 mensen totaal een bedrag van 1500 gulden opgehaald. Ze liepen tegen de lamp omdat een bewoner een kleinkind had dat het weekblad verspreidde. De vrouw vroeg haar kleinkind waarom het geen geld ophaalde. . . Een aantal bejaarden kon zich Marit en Niels goed herinneren, en zo konden ze via de plaatselijke school worden opgespoord. Helaas bleek al het geld te zijn opgemaakt aan een dagje uit.

De kinderen wordt oplichting en afpersing ten laste gelegd en ze moeten voor de kinderrechter verschijnen.

Vrouwe Justitia

Wat betekent op de afbeelding:

de weegschaal: .....

de blinddoek: .....

het zwaard: .....

Waarom is het een vrouw en geen man? .....

.....

.....